

**ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ
ЗА ИЗВЪРШЕНИ ПРОВЕРКИ В ОБЩИНИТЕ В ГРАД РУСЕ,
ВАРНА И БУРГАС, ОБЛАСТНИ АДМИНИСТРАЦИИ В ТЕЗИ
ГРАДОВЕ, ГКПП „ДУНАВ МОСТ“ И ГКПП „ДУРАНКУЛАК“**

В съответствие със Заповед № РД-08-44/14.03.2022 г. на омбудсмана на Република България, екип в състав: д-р Марияна Патрикова, Силвия Славева и Ивелина Велкова, извърши проверка в периода 14.03. - 18.03.2022 г. в гореуказаните обекти.

Съобразно чл. 28в от Закона за омбудсмана екипът действа като Национален превантивен механизъм (НПМ) с правомощията на омбудсмана по чл. 28а от този закон.

Целта на проверката е свързана с изпълнението на Директива 2001/55/ЕО от 20 юли 2001 година и проследяване на създадената организация на територията на общините, предприетите мерки и координация с други държавни и граждански институции за оказване на подкрепа и закрила на пристигащите украински граждани, на територията на Република България.

Събраната информация е базирана на проведени срещи и интервюта с представители на отговорните администрации и украински граждани, потърсили закрила, проверка на място на изградените пунктове за прием на документи за предоставяне на временна закрила и хотелите, в които са настанени украинските граждани.

Детски кът в Центъра за съдействие на бежанци от Украйна – гр. Варна

I. Гранично-контролно пропускателен пункт „Дунав мост“, община Русе и областна администрация - Русе

На ГКПП „Дунав мост“ е изграден Пункт за първичен прием. В деня на проверката, 14.03.2022 г., екипът на НПМ установи, че на ГКПП „Дунав мост“ вече са изградени офис-контейнери, където ще бъдат обработвани подадените искания за предоставяне на временна закрила от Държавната агенция за бежанците. Разработената електронна система за приемане и обработване на молбите за предоставяне на временна закрила все още не работеше. Изградена е Буферна зона – триаж, където ще бъдат разпределяни лицата, които търсят закрила за настаняване по места и хотели.

Служители от ГД „Гранична полиция“ посочиха пред екипа на НПМ, че до настоящия момент все още не е имало случай на влизачи украински граждани, желаещи да получат временна закрила, като най-вероятна причина за това е, че идващите украински граждани се притесняват, че при влизане в Република България, регистрацията и предоставяне на временна закрила националните им паспорти ще бъдат иззети, няма да им бъдат върнати и няма да може да се завърнат в Украйна.

ГКПП „Дунав мост“ – Буферна зона триаж

ЖП гара – Русе

Предвид това НПМ отправя препоръка към Министерски съвет да бъде проведена широка информационна кампания сред украинските граждани за реда за предоставяне на временна закрила и правата, които ще придобият в Република България, както и да бъде обявен телефонът на Националното бюро за правна помощ с цел предоставяне на адекватна юридическа помощ.

По данни към 15.03.2022 г. от „Гранична полиция“ - Русе, в периода от 24.02.2022 г. до 15.03.2022 г. през ГКПП „Дунав мост“ - Русе са преминали 70 000 украински граждани, от които 7 000 лица са се върнали в обратна посока.

През последното денонощие през ГКПП „Дунав мост“ са преминали 1 300 граждани. От служба „Миграция“ представената информация е, че молби за международна закрила са подали 46 лица, от които 18 деца.

Към момента на територията на област Русе са регистрирани 1 264 украински граждани, от които 302 лица са настанени в частни жилища, по

инициатива на граждани-дарители. Няма непридружени деца от Украйна на територията на община Русе.

Доброволци от БЧК-Русе съвместно със служители на община Русе, служители на ОДМВР-Русе и РЗИ - Русе, ежедневно по график дежурят на ГКПП „Дунав мост“ - Русе и на Централна жп гара - Русе, където на пристигащите украински граждани се оказва подкрепа за подслон, храна, топли напитки, както и консултации. Предоставя се информация за необходимост от регистрацията на украинските граждани в отдел „Миграция“ към ОДМВР – Русе, в срок от три дни от пристигането им и настаняването им в частни жилища или в бази на хотели, хостели, вили и др., които са регистрирани по Закона за туризма.

Служителите на община Русе и доброволци на място оказват подкрепа за отпътуването на украинските граждани от Централна жп гара Русе към различни дестинации в страната и чужбина, като им се помага при закупуването на билети за пътуване с влакове. Имаше представител на месната администрация в лицето на заместник-кмета. По решение на Министерство на транспорта и Министерство на външните работи предоставяният жп транспорт на украинските граждани е безплатен. При посещението на екипа на НПМ на Централна жп гара Русе имаше 3 жени, 5 деца и 1 мъж, които чакаха нощния влак за София. По данни на лицата, те предварително са ангажирали хотел при близки в София.

По данни на РЗИ – Русе има издадена заповед от Министерство на здравеопазването за предоставяне на безплатна медицинска и стоматологична помощ, предоставяна основно от УМБАЛ „Медика“ и ДКЦ – 2. Лечебните заведения са подали брой свободни легла за настаняване на украински граждани. В момента има 84 души, поставени под карантина и едно семейство в COVID отделение. РЗИ е осигурило възможност за безплатни тестове за диагностициране на COVID-19 инфекция. Предстои да бъде изяснен от Министерство на здравеопазването основният въпрос за реда на синхронизация на имунизационния календар на пристигащите деца с имунизационния календар в България. Това се налага с цел идващите украински деца да могат да бъдат включени в социалната система на Република България.

НПМ констатира, че не е решен проблемът с отпускане на лекарства на хронично болни пациенти с поддържаща терапия, които към настоящия момент, поради непредоставената все още временна закрила, не могат да ползват националната здравна система.

Създадена е организация от община Русе и са изготвени декларации за лицата, които желаят да оказват помощ и подкрепа като доброволци. Доброволците на Община Русе ще имат и вече са изготвени отличителни жилетки. НПМ констатира, че се наблюдава голяма гражданска инициатива на територията на община Русе, като имаше и граждани от София.

На територията на община Русе е разкрит Кризисен център за настаняване на украински граждани. В него се настаняват временно украински граждани и семейства за до 3 дни, с цел последващи действия за продължаване на пътуването или предприемане на мярка за закрила при заявено тяхно желание.

Проведена е среща на община Русе с Регионално управление на образованието – Русе за включване на деца и младежи в учебния процес в детски и учебни заведения, съгласно разпоредбите на Министерството на образованието и науката при спазване на указанията на МЗ/РЗИ. Предстои да

бъдат организирани курсове по български език в училищата от учители по български език и литература.

Националният превантивен механизъм би искал да отбележи, че съществуват два основни фактора, които възпрепятстват своевременното включване на децата от Украйна в българската образователна система – различният имунизационен календар и езиковата бариера. Те са и най-уязвимата и голяма група, пристигаща в България. Именно за деца, които са били в дълга изолация, поради съществуващата COVID пандемия, преживяли военни действия и напускащи родината си съществува риска от тежки посттравматични състояния, които трудно се преодоляват. Най-ефективният начин за преодоляване на това е бързото включване на децата в образователни дейности и занимания.

В тази връзка НПМ препоръчва на МОН в най-спешен порядък да адаптира съществуващите форми на алтернативно образование за включване на украинските деца и Министерство на труда и социалната политика да осигури достатъчен брой преводачи.

II. Гранично-контролно пропускателен пункт „Дуранкулак“

Екипът на Националния превантивен механизъм отново констатира, че са изградени офис-контейнери за приемане и обработване на подадените молби за предоставяне на временна закрила. Към 15.03.2022 г., денят на посещението, създадената електронна система все още не работеше. По данни на ГД „Гранична полиция“ до настоящия момент около 16 000 украински граждани са преминали през ГКПП „Дуранкулак“.

На пункта има разположени 10 палатки, в които украинските граждани ще могат да изчакват обработването на подадените молби за временна закрила. Тези палатки са оборудвани за по-продължителен престой на украинските граждани /отоплителни печки и легла/.

Има пункт на БЧК, който предоставя храна и топли напитки на влизащите в Република България.

ГКПП „Дуранкулак“

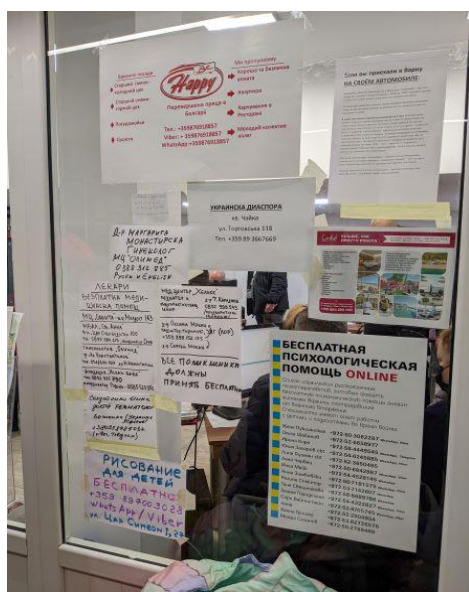
Пункт на БЧК

III. Център за съдействие на бежанци от Украйна, гр. Варна, община Варна и областна администрация – Варна

На територията на община Варна е създаден Център за съдействие на бежанци от Украйна, намиращ се в Двореца на културата и спорта – гр. Варна. НППМ оценява създадената организация за прием и информираност на идващите от Украйна за много добра. Това е най-натовареният център в страната. Организацията на територията на община Варна е показателна и служи като добра практика за останалите областни администрации.

Център за съдействие на бежанци от Украйна – гр. Варна

В дейността на Центъра са се включили много общественици, в това число и представители на православната църква.

На входа на Центъра за съдействие на бежанци от Украйна е поставена информация за създадения сайт на национално ниво за информираност на гражданите, разлепена е информация за медицински специалисти, психологическа подкрепа, различни образователни програми, трудова заетост, карти на града. На проверяващия екип направи впечатление информационна табела, на която изрично беше посочено, че при предоставяне на временна

закрила, националният паспорт не се отнема. Което отново потвърждава горепосоченото, че провежданата до момента информационна кампания не е достатъчна и същата следва да се разшири и да бъде в достъпен и разбираем вариант за идващите от Украйна. НППМ констатира, че към момента на проверката нямаше представители на УНИЦЕФ и ВКБООН (Върховен комисариат на ООН за бежанците). Нямаше предоставени телефони за връзка с представители на тези органи, които до момента не са посещавали украинските граждани на територията на област Варна.

Издадена е Заповед на областния управител, съгласно която всяка една държавна институция трябва да реагира и да изпрати подкрепа, от която има нужда в Центъра. Синхронно работят представители на гражданското общество в лицето на Украински културен център „Украински дом“ и Благотворителен фонд България. Командировани са 12 души от областната администрация, 10 от община Варна, служители на ОДМВР, ГД „Пожарна безопасност и защита на населението“, представители на РЗИ. Служители на ДАБ информираха украинските граждани за реда за предоставяне на временна закрила.

Между 500 и 600 украински граждани преминават през Центъра на ден. Търсещите помощ първоначално се регистрират тук с цел настаняването им в хотели или частни домове. Броят на общо настанените в област Варна е около 15 000 души, като в хотели в областта са настанени около 5 000 души. До момента няма регистриран случай на непридружени деца на територията на община Варна. Екипът ни получи информация от областна администрация Варна за непридружено дете, регистрирано в община Бургас, което е настанено в приемно семейство от община Варна.

Ежедневно на интернет страницата на Центъра се актуализира списък с необходимите хранителни и нехранителни продукти, от които се нуждаят идващите от Украйна граждани. Осигурени са инвалидни колички, детски столчета и колички, и креватчета.

В центъра има изграден детски кът за пристигащите деца.

На територията на Центъра е разкрит пункт за прием и обработване на документи за временна закрила от служители на ДАБ, които информираха украинските граждани. Към момента на посещението, 16.03.2022 г., системата за прием и обработване на документи все още не работеше.

По време на проверката част от екипа на НППМ се включи в доброволческата дейност на Центъра.

Екипът на Националния превантивен механизъм посети хотели в к-с Златни пясъци, където са настанени украинските граждани. По време на проведените интервюта украинските граждани споделиха, че имат нужда от правна помощ относно предоставянето на статут за временна закрила. Изложиха опасения, че ще бъдат изгонени от хотела, тъй като все още не разполагат с надлежен документ за пребиваване на територията на Република България. Отново гражданите не бяха запознати с правата си и член на екипа на НППМ обясни реда за влизане в Република България и предоставянето на статут на временна закрила.

При проведените интервюта НППМ получи информация за група, пристигаща от град, който е бил подложен на 7-часови бомбардировки и изложиха притесненията си за психичното състояние на децата. Това е предполагаема

реакция на деца и възрастни, преживявали голям стрес. **В тази връзка екипът на Националния превантивен механизъм препоръчва в най-кратък срок Министерство на труда и социалната политика заедно с Държавната агенция за закрила на детето да организира мобилни екипи „Психолози“, които да работят на територията на общините, приемащи украински граждани, за оказване на спешна психологична помощ.**

Екипът констатира също, че столовите и общите помещения, където се събират големи групи украински граждани в хотелите, все още не са добре отоплени. Прави приятно впечатление, че предоставяната храна е съобразена с националната кухня на Украйна, както и че в приготвянето на храната са ангажирани украински граждани. Собственикът на един от хотелите сподели, че е предприел действия същите граждани да бъдат трайно назначени на работа при него. НППМ оценява тези действия като добра практика. Същият собственик съобщи, че в неговите хотели се приемат граждани, идващи от Украйна със своите домашни любимци, което НППМ оценява като пълно разбиране към хората, които бягащи от военните действия не могат да изоставят домашните си любимци.

Едновременно с това, оценявайки указваната към момента здравната грижа на украинските граждани от държавата и доброволците, следва да се отбележи, че в нея се включват много специалисти - украинските граждани. Това показва обединение на усилията на всички групи хора за съвместно решаване на проблемите, произтичащи от военните действия в Украйна.

IV. Областен кризисен център – Бургас, община Бургас и областната администрация – Бургас

На територията на област Бургас е разкрит Областен кризисен център, намиращ се в Морска гара – Бургас. Този център работи с работно време от 9.00 до 18.00 часа, което НППМ оценява като неприемливо към сегашната ситуация и големия поток на пристигащи хора от Украйна и **отправя препоръка към Областна администрация Бургас, разкритият център да работи денонощно.**

По данни на областна администрация Бургас на територията на област Бургас пребивават около 3 500 души.

По време на проверката екипът на НППМ установи, че работят представители на областна администрация Бургас, двама служители на община Бургас, пункт на БЧК – Бургас. На НППМ направи впечатление, че броят на доброволците е значително малък.

От днес, 17.03.2022 г., в центъра беше започнало обучението на полицейски служители на ОД на МВР-Бургас във връзка с издаването на документ, удостоверяващ статут за временна закрила на украинските граждани. Създадената системата за прием на документи все още не работеше.

В помощ на украинските граждани е налична информация за възможностите за настаняване в общинските кризисни центрове в град Бургас, както и достъпа до медицинска и стоматологична помощ, възможностите за извънкласни занимания на деца от 1 до 16 години, както и предоставяне на специализирана услуга за деца – дневна грижа и телефонни номера на трудови посредници. Тази информация обаче е предоставена само на български език и предстои да бъде изготвена и на достъпен за украинските граждани език.

Наличен е списък на спортни клубове и детски школи за предоставяне на безвъзмездно занимание на пристигащите деца.

От БЧК – Бургас споделиха, че украинските граждани, настанени в хотели, имат най-голяма нужда от одеяла и медикаменти. В тази връзка, при среща с областния управител, НПМ препоръча да се извърши проверка на всички хотели на територията на община Бургас, в които са настанени украински граждани, дали са осигурени битови условия за живот – отопление и материална база.

Отново беше констатирано, че представители на УНИЦЕФ и ВКБООН не са посещавали област Бургас и няма обявени контакти с техни представители.

Беше установено още, че на последното заседание на Регионалния координационен съвет към областния управител БЧК са изявили готовност изпълнението на рецепти на украински граждани на територията на област Бургас да бъде осигурено от дарителската сметка на БЧК – Бургас. **НПМ оценява това като много добра практика и препоръчва на Българския червен кръст да приложи тези действия на национално ниво до придобиване на статут на временна закрила на украинските граждани.**

Служители от областна администрация Бургас съобщиха, че на 16.03.2022 г. украински граждани, пристигнали в България с домашен любимец не са били приети в определените места за настаняване, тъй като не приемат животни. Това е още един случай в подкрепа на горепосоченото, че от изключителна важност за пристигащите от Украйна е да бъдат приети заедно с домашните си любимци, тъй като то също е член на семейството и тяхното неприемане би довело до още по-голям емоционален стрес.

Предвид тази създадена се ситуация НПМ препоръчва **областните управители, при изготвяне на списъци с хотели, които са заявили, че ще приемат украински граждани, изрично да бъде посочвана и възможността за приемане и на домашни любимци.**

Екипът на НПМ посети и Кризисен център в кв. Меден рудник, който е с капацитет 15 места. Към момента са настанени 7 жени с техните деца, от които 1 на 3 дни, 2 деца на 3 г., 1 дете на 6 г., 2 деца на 7 г., 2 деца на 10 г., 1 дете на 14 г. и 1 дете на 16 г. Една от жените е бременна и се очаква да роди в края на април. Условието на живот са много добри, децата са обезпечени с всички необходими условия за създаване на домашен уют.

Доставчикът на социалната услуга е община Бургас. Този център е открит през декември 2021 г. и реално първите настанени в него са украинските граждани.

В резултат от извършената проверка, НПМ отправя следните основни препоръки:

До Министерски съвет:

- интегрираната система АИС „Бежанци“ да бъде стартирана в най-кратък срок, с цел навременната регистрация на пристигащите от Украйна и предоставяне на статут на временна закрила;

- да бъде проведена широка информационна кампания сред украинските граждани за реда за предоставяне на временна закрила и правата, които ще придобият пристигащите от Украйна в Република България, както и да бъде обявен телефонът на Националното бюро за правна помощ с цел предоставяне на адекватна юридическа помощ;

- областните управители, при изготвяне на списъци с хотели, които са заявили готовност да приемат украински граждани, изрично да бъде посочвана и възможността за приемане на домашни любимци.

До Министерство на здравеопазването:

- да бъде определен реда за синхронизация на имунизационния календар на пристигащите деца с имунизационния календар в България.

До Министъра на образованието и науката:

- в най-спешен порядък да бъдат адаптирани съществуващите форми на алтернативно образование за включване на украинските деца.

До Министъра на труда и социалната политика:

- заедно с Държавна агенция за закрила на детето да бъдат организирани мобилни екипи „Психолози“, които да работят на територията на общините приемащи украински граждани, за оказване на спешна психологична помощ.

- да бъдат осигурени достатъчен брой преводачи.

До Българския червен кръст:

- закупуването на лекарства на хронично болни пациенти с поддържаща терапия, до придобиване на статут на временна закрила, на украинските граждани да бъде поето от дарителската кампания на БЧК.

До областната администрация – Бургас:

- разкритият Областен кризисен център да работи денонощно.

До УНИЦЕФ и ВКБООН:

- по възможност да бъдат изпращани представители в общините приемащи украински граждани, с цел указване на подкрепа във връзка с нуждите на идващите от Украйна.